

Salo Kirsi

4.6.2025

1(8)

TVK:n oikeustapauskommentaari 4.6.2025

Vakuutusosoikeus

Diaarinumero 890:2023 (L)

Antopäivä 8.1.2025

Vuosityöansion määrittäminen vapaa-ajan vakuutuksessa

Tiivistelmä

Vakuutusosoikeus määrittäi vapaa-ajan vakuutuksesta korvattavan vahinkotapahtuman vuosityöansion vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä maksetun työansion perusteella siten, että huomioon otettava vertailuaika määrittyi vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saatujen ansioiden perusteella.

Vakuutusosoikeuden ratkaisu

Vuosityöansio lasketaan vain vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä maksetun työansion perusteella, kun kyseessä on vapaaehtoinen vapaa-ajan vakuutus. Laissa ei ole säännöstä siitä tilanteesta, jossa vakuutetulla ei ole ollut edeltävän kolmen vuoden aikana työsuhdetta vielä voimassa vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen ottaneen työnantajan kanssa.

Vakuutusosoikeus katsoi, että tällaisessa tilanteessa erityissäännös eli työtapaturma- ja ammattitautilain 199 §:n 2 momentti rajaa ajan, joka voidaan ottaa huomioon edeltävien vuosien työansioita määritettäessä. A:n vahinkotapahtumaa edeltävien vuosien tulot voitiin huomioida vain vuosilta 2019 ja 2020, jolloin hänellä oli ollut vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saatua työansiota.

Lainkohdat

Työtapaturma- ja ammattitautilaki 187 § 2 momentti ja 199 § 2 momentti.

TVK:n kommentaari

Asiassa oli kyse siitä, miten määritetään työtapaturma- ja ammattitautilain (jäljempänä TyTAL) mukaisen vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella korvattavan vahinkotapahtuman vuosityöansio.

TyTAL:n 199 §:n mukaan pakollisen vakuutuksen työntekijöilleen ottanut työnantaja voi liittää vakuutukseen vapaaehtoisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen. Vapaa-ajan vakuutukseen sovelletaan TyTAL:n 187 §:n 2 momentin mukaan pakollista vakuutusta koskevia säännöksiä, jollei jäljempänä laissa toisin säädetä. Pakollisen vakuutuksen perusteella korvattavan vahinkotapahtuman vuosityöansio määritetään TyTAL:n 71–79 §:ssä olevien säännösten mukaisesti. Vapaa-ajan vakuutukseen sovelletaan TyTAL 199 §:n 2 momentin mukaan edellä mainituista pykälistä vain pykälä 71–73. Kahdessa ensimmäisessä säädetään työntekijän vuosityöansiosta ja 73 §:ssä säädetään vanhuuseläkkeellä työskentelevän henkilön vuosityöansiosta.

Pakollisen vakuutuksen 71–72 §:n mukainen vuosityöansio määritetään ns. vahinkopäivän ansioiden (TyTAL 71.1 §) ja vertailuajan työansioiden perusteella. Vahinkopäivän ansiot lasketaan työntekijän vahinkopäivänä voimassa olleiden työsuhteiden ansioista vuositasona. Vertailuaika on vahinkotapahtumaa edeltävät kolme kalenterivuotta ja näiden vuosien ansioihin otetaan mukaan kaikkien kyseisinä vuosina olleiden työsuhteiden ansiot.

Valtioneuvoston asetuksella ([1466/2015](#)) on annettu tarkemmat tekniset säännökset siitä, miten vahinkopäivän ansioiden ja vertailuvuoden ansioiden laskenta tapahtuu, jotta eri vuosien ansiot ovat vuositasoisia ja vertailtavissa keskenään. Jos laskettu TyTAL 71.1 §:n mukainen vahinkopäivän ansio poikkeaa vähintään 20 prosenttia vertailuajan työansioiden

keskiarvosta, vuosityöansiona pidetään vertailuajan työansioden ja vahinkopäivän ansioiden keskiarvoa eli neljän vuoden keskiarvoa (TyTAL 71.2 §). Jos poikkeama johtuu pysyväksi arvioitavasta muutoksesta, vuosityöansio määräytyy laskennan mukaisen vahinkopäivän ansion mukaan (TyTAL 72 §).

Edellä kerrotusta poiketen vapaa-ajan vakuutuksen vuosityöansio määräytyy TyTAL 199 §:n 2 momentin mukaan vain vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saadun työansion perusteella. Vahinkopäivän ansioihin ei lasketa mukaan ansioita, joita vahingoittunut mahdollisesti ansaitsee samanaikaisesti voimassa olevasta toisesta työsuhteesta. Myöskään vertailuvuosien ansioihin ei lasketa mukaan muista työsuhteista saatuja ansioita.

Muutoin korvauskäytännössä on vapaa-ajan vahinkotapahtuman vuosityöansio määritetty samoin kuin työajan vahinkotapahtuman vuosityöansio. Esimerkiksi, jos jonain vertailuvuotena ei ole ollut ansioita lainkaan, kyseisen vertailuvuoden ansiot ovat olleet laskennassa nolla euroa riippumatta siitä, onko kyseessä työajan vahinkotapahtuma tai vapaa-ajan tapaturma. Ja jos edellä mainittu 20 %:n mukainen poikkeama täyttyy, on arvioitu, johtuuko poikkeama pysyväksi arvioitavasta muutoksesta.

Vakuutusoikeus totesi lyhyessä selosteessaan, että laissa ei ole säännöstä siitä tilanteesta, jossa vakuutetulla ei ole ollut edeltävän kolmen vuoden aikana työsuhdetta vielä voimassa vapaaehtoisen vapaa-ajan vakuutuksen ottaneen työnantajan kanssa. Vakuutusoikeus katsoi, että tällaisessa tilanteessa erityissäännös eli työtapaturma- ja ammattitautilain 199 §:n 2 momentti rajaa ajan, joka voidaan ottaa huomioon edeltävien vuosien työansioita määritettäessä. Näin ollen työntekijän vahinkotapahtumaa edeltävien vuosien tulot voitiin huomioida vain vuosilta 2019 ja 2020, jolloin hänellä oli ollut vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saatua työansiota.

Vakuutusoikeus ei tuo ratkaisuselosteessaan esille, millä perusteella se katsoi TyTAL 199 §:n 2 momentin rajaavan myös ajan, joka voidaan ottaa huomioon edeltävien vuosien työansioita

määritettäessä. Pykälässä oleva rajausta kohdistuu sanamuotonsa perusteella vain työansioon. Huomioon otettavasta vertailuajasta ei ole säädetty toisin, jolloin TyTAL 187.2 §:n mukaisesti tämän osalta tulisi soveltaa TyTAL 71 §:ää, jonka 2 momentin mukaan vertailuaika on kolme vuotta.

Vertailuvuosien ansioiden huomioon ottamisella on tarkoitus selvittää vahingoittuneen palkkakehitystä ja vakiintunutta ansiotasoa. Jos vahinkopäivän ansiot eivät poikkea 20 % vertailuvuoden keskiarvosta, pääsäännön mukaisesti vuosityöansioiksi määräytyy vahinkopäivän ansiotasoa. Toisin sanoen edeltävien vuosien ansioilla saadaan näkemystä siitä, miten laskennallisesti määritetyt vahinkopäivän ansiot suhteutuvat työntekijän aikaisempaan ansiotasoon.

Jos ansioita ei jonain vertailuvuotena ole, lähtökohtaisesti ansiot ovat nolla euroa kyseisenä vertailuvuotena. Tästä on säädetty poikkeus, joka koskee tilannetta, jossa työntekijällä on vertailuvuotena työsuhde voimassa, mutta hän on poissa työstä koko vertailuvuoden esimerkiksi perhevapaan vuoksi. Tällöin selvitetään ansioita perhevapaasta edeltävästi ja ne otetaan vuosityöansiolaskelmassa huomioon. Tämä poikkeus on mainittu vuosityöansion laskentaa täydentävässä valtioneuvoston asetuksessa ([VNA 1466/2015](#)). Vuosityöansiota säädettyäessä on siis otettu huomioon, että vertailuvuotena ansiot voivat olla nolla euroa. Tästäkin huolimatta vapaa-ajan vakuutuksen osalta on tehty rajausta, jonka perusteella huomioon otetaan vain vakuutuksen ottaneen työnantajan työssä saadut työansiot.

Vakuutusosoikeuden ratkaisuselosteesta ei ilmene, miten vertailuvuoden ansioita on laskennassa käsitelty. Onko työsuhde alkanut vuoden 2019 alussa vai kesken vuotta? Jos työsuhde oli alkanut kesken vuotta, onko ansiot korotettu vuositasolle? Jos näin ei tehtäisi, vajaan vuoden ansiot eivät olisi verrannollisia muihin vertailuvuosiin tai vahinkopäivän ansioihin. Tällöin lopullinen vuosityöansio myös määräytyisi hyvin eri tavoin riippuen siitä, minä vertailuvuotena tai mihin aikaan vuodesta vertailuvuonna työsuhde on alkanut.

Salo Kirsi

4.6.2025

5(8)

On myös hyvä huomata, että vertailuvuoden ansioita tarkastellaan TyTAL 71.3 §:n mukaan vuositasona. Vertailuvuoden ansioita määritettäessä voidaan säännöksen mukaan ottaa huomioon työansioihin ohimenevästi vaikuttavat poikkeukselliset syyt, kuten perhevapaa tai tilapäinen työttömyys. Toiselle työnantajalle työskentely ei ole katsottavissa säännöksen mukaiseksi huomioon otettavaksi poikkeukselliseksi syyksi. Lisäksi vertailuvuosien ansioiden laskentaa sääntelevän valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan vuodessa katsotaan olevan 360 päivää. On siis epäselvää, voitaisiinko vertailuvuoden ansioita ylipäättään korottaa vuositason tilanteessa, jossa työsuhde vakuutuksen ottaneeseen työnantajaan olisi alkanut kesken vertailuvuoden, ja vahingoittunut olisi ollut tätä edeltävästi työsuhteessa toiseen työnantajaan. Mutta kuten aiemmin on jo todettu, jos näin ei tehtäisi, vajaan vuoden ansiot eivät olisi verrannollisia muihin vertailuvuosiin tai vahinkopäivän ansioihin.

Mutta kun laskenta ei ratkaisuselosteesta ilmene, ratkaisusta ei voi tehdä johtopäätöksiä siitä, miten vertailuvuosien laskenta ja vertailu pitäisi tehdä esimerkiksi tilanteessa, kun vahinkotapahtuma sattuu vuonna 2025 ja työsuhde on alkanut heinäkuussa 2024.

Ratkaisuselosteesta ei myöskään käy ilmi, minkä lainkohdan mukaan vuosityöansio on lopulta määritetty. Onko laskennassa esimerkiksi vahinkopäivän ansioiden ja vertailuvuosien poikkeama ollut yli 20 % ja onko siten arvioitu pysyvää muutosta? TyTAL 72 §:ssä säädetty pysyvän muutoksen arviointi on tarkoitettu tilanteeseen, jossa vahingoittuneen ansiotaso on vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden aikana muuttunut sillä tavoin pysyväksi arvioitavalla tavalla, ettei ole enää kohtuullista laskea vuosityöansiota edeltävien vuosien ansiotason perusteella. Esimerkiksi työajan vahinkotapahtumassa työntekijä on voinut olla vertailuvuosina työttömänä (ansiot nolla euroa), jonka vuoksi 20 %:n poikkeama täyttyy. Tällöin arvioidaan täyttyvätkö pykälän mukaiset pysyvän muutoksen kriteerit ja jos täyttyvät, vuosityöansio määräytyy vahinkopäivän ansioista.

TyTAL 199.2 §:n mukaan vapaa-ajan vahinkotapahtumaan sovelletaan 72 §:ää ja siten edellä kuvattu soveltuu myös tilanteisiin, joissa työntekijä on lyhyen aikaa tai vasta vuoden pari ollut työsuhteessa, jonka aikana hänelle sattuu TyTAL:n mukaan korvattava vapaa-ajan tapaturma. Pysyvän muutoksen arviointiin liittyen TyTAL:n hallituksen esityksessä todetaan muun muassa, että toistaiseksi voimassa oleva työsuhde, jossa koeaika on ohi, on yleensä merkki pysyvästä muutoksesta.

Vakuutusosoikeuden ratkaisuseloste jättää lisäksi pohdittavaksi vuosityöansion määrittämisen tilanteessa, jossa työsuhde on alkanut samana vuonna kuin vahinkotapahtuma on sattunut. Jos TyTAL 199.2 §:n katsotaan rajaavan myös huomioon otettavan ajan, edellä kuvatussa tilanteessa ei olisi lainkaan TyTAL 71.2 §:ssä mainittua vertailuaikaa ja pykälässä tarkoitettua vertailua ei olisi mahdollista tehdä.

Jos vertailua ei tehtäisi, vuosityöansio määräytyisi suoraan vahinkopäivän ansiosta, joka laskennallisesti esimerkiksi lyhyen aikaa kestäneissä työsuhteissa ei välttämättä vastaisi työntekijän ansiotasoa vuositasolla. Näin toimittaessa vuosityöansio määräytyisi suoraan vuositasolle korotetuista vahinkopäivän ansioista ilman TyTAL 72 §:n mukaista ansiotason pysyvän muutoksen arviointia myös vahinkotapahtuman sattuessa aivan työsuhteen alussa ja myös lyhytkestoisiksi sovitussa määräaikaissa työsuhteissa. Tällainen lopputulos olisi TyTAL 71 ja 72 §:n tarkoituksen vastainen.

TyTAL 71 ja 72 §:n tarkoituksena on, ettei vuosityöansio määräydy hetkellisten tai vakiintumattomien ansioiden perusteella, mihin VakO:n ratkaisusta vedettävien johtopäätösten noudattaminen vapaa-ajan vahinkotapahtumissa usein johtaisi. VakO:n käsittelemässä tapauksessa työsuhde oli kestänyt useamman vuoden, mutta näin ei aina ole. Tämän vuoksi vuosityöansion määrittämiseen on otettu mukaan vertailuaika.

Lisäksi kaikkia vahingoittuneita tulee kohdella yhdenvertaisesti. Sekä vertailuaika että kaikille yhtäläinen vertailuaika tukevat yhdenvertaisuuden toteutumista tilanteissa, joissa vuosityöansion määrittäminen perustuu laskentaan.

Korvauskäytännössä on nähty, että vapaa-ajan vahinkotapahtumassa on tapauksia, joissa vertailuvuosissa on yksi tai useampi nollavuosi, ja vuosityöansio on määritetty neljän vuoden keskiarvon mukaan, kun laskennallisen vahinkopäivän ansiotason ei ole katsottu johtuneen pysyvästä muutoksesta. Tästä huolimatta on tärkeää, että vahingoittuneita kohdellaan yhdenvertaisesti.

Yhdenvertaista ei ole, jos vapaa-ajan vakuutuksesta käsiteltävissä vahinkotapahtumissa lyhyen aikaa ennen tapaturman sattumista alkaneissa työsuhteissa vahingoittunut saa vuosityöansiokseen suoraan vahinkopäivän ansiot ilman pysyvän muutoksen arviointia, ja pidempikestoisissa työsuhteissa taas ei. Tällöin vuosityöansion määräytyy sattumanvaraisesti sen mukaan, milloin työsuhde on alkanut. Henkilöt, joilla on samankaltainen palkkaus ja joille sattuu vapaa-ajan tapaturma helmikuussa 2025, vuosityöansion määrässä olisi suuri ero, jos toisen työsuhde on alkanut vuoden 2024 puolella ja toisen työsuhde on alkanut vasta vuoden 2025 alussa. (Tässä nostan lisäksi esille jo aiemmin todetun asian, että on lisäksi epäselvää, miten tässä tulisi toisen henkilön osalta laskennassa käsitellä vertailuvuoden 2024 ansioita vakuutusosoikeuden ratkaisun mukaan.) Kaikille yhtäläinen vertailuaika tasaa tällaisia eroavaisuuksia.

On tärkeää, että vakuutusosoikeus julkaisee sivustollaan oikeustapauksia, jotta oikeuskäytännöstä saadaan pohjaa lain soveltamiseen korvauskäytännössä. Julkaisujen toivoisi olevan kuitenkin sen verran yksityiskohtaisia, että niistä saataisiin selkeämmin suuntaa vastaavien tapausten ratkaisuun. Jos tapausseleste jättää suuren osan kysymyksistä auki, se ei tue ko. säännöksen tulkinnassa lain soveltajaa.

Salo Kirsi

4.6.2025

8(8)

Asiasanat

vapaa-aika, vuosityöansio, vertailuaika

Tämä dokumentti on julkaistu TVK:n Työtapaturmatieto -palvelussa (tyotapaturmatieto.fi)